

V ZAVETJU SVETNIKOV

Svetniki zavetniki v belgijski provinci Luksemburg

V ZAVETJU SVETNIKOV

Svetniki zavetniki v belgijski provinci Luksemburg

Vodnik po razstavi
9. 10. - 30. 11. 1997

S E M

SLOVENSKI ETNOGRAFSKI MUZEJ

Ljubljana 1997

CIP - Kataložni zapis o publikaciji

Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

235.3:39

LEJEUNE, Louis

V zavetju svetnikov : svetniki zavetniki v belgijski provinci Luksemburg : vodnik po razstavi: 9. 10. - 30. 11. - 1997 / (avtorja besedil Louis Lejeune, Thierry Scholtes ; katalog priredili kustodinji razstave Nena Židov in Polona Sketelj ; prevodi David Brozina, Bronka Straus in Franc Smrke). - Ljubljana : Slovenski etnografski muzej, 1997

1. Gl. stv. nasl. 2. Scholtes, Thierry

69426176

V ZAVETJU SVETNIKOV

KOŠČEK BELGIJE V SLOVENIJI

Beseda razstavi na pot

Prijetno presenečena sem bila, ko se je pred nekaj leti v objemu Evropske mreže etnografskih muzejev kot ena izmed možnih oblik medmuzejskega sodelovanja rodilo informativno glasilo NET. Ko smo pred dvema letoma oblikovali razstavni program naše ustanove, smo namreč prav iz tega skupnega evropskega glasila lahko izbrali tri izmed ponujenih razstav, za katere se nam je zdelo, da bi jih bilo zanimivo povabiti na gostovanje v Slovenijo.

Prvi se nam je tedaj z vso pripravljenostjo odzval belgijski Musée en Piconrue, posebna muzejska ustanova na ozemlju valonske skupnosti, ki se ukvarja zlasti s preučevanjem ljudskega verovanja in šeg, povezanih s posameznimi svetniki oziroma s cerkvenim koledarjem. In letošnji jesenski dnevi so Musée en Piconrue končno le pripeljali v goste v Ljubljano. Med nami je njihova razstava V ZAVETJU SVETNIKOV, Svetniki zavetniki v belgijski provinci Luksemburg, ki so jo naklonjeno omogočili Ministrstvo za kulturo Republike Slovenije in posamezne belgijske ustanove.

Belgijski svetniki, zaščitniki pred različnimi boleznimi, varuhi živine in polja, zavetniki pastirjev, oračev, vrtnarjev, kovačev,..., stopajo pred nas skozi pomlad, poletje, jesen in zimo, v življenjskem krogu koledarskega leta, in nam nemo nízajo značilne utrinke iz vsakdanjega in prazničnega življenja v gričevnati provinci Luksemburg. Nekateri izmed njih - na primer sv. Druon, zavetnik pastirjev, ali pa sv. Fiacre, zavetnik vrtnarjev - so prav belgijski, pomenijo košček belgijske kulturne identitete; nekateri drugi (na primer sv. Anton, sv. Miklavž, sv. Marjeta,...) so del skupne evropske kulturne dediščine. Slovenski obiskovalci razstave bodo lahko v družbi svetnikov obenem spoznavali kulturne sestavine, ki so jim (bile) tuje, in one, ki jih bodo morda primerjali z vedenjem o lastni dediščini.

Etnografski muzeji smo nedvomno čudoviti mediji tako za sporočanje tistega, kar posamezne etnije ločuje, kot onega, kar nas vse povezuje. Belgijskim prijateljem bomo zato morda čez čas obisk vrnili s primerljivo ali s sorodno razstavo. To bi nam bilo v veselje in bi ne bilo prav težko. Iz fonda Slovenskega etnografskega muzeja naj kot možne eksponate omenim vsaj bogato zbirko votivnih slik, zahval za prerazna posredovanja posameznih svetnikov: za zdravje, za pomoč pri živini, za pomoč pri porodu,... Sicer pa imamo Slovenci srečo, da je pod peresom pokojnega nestorja slovenskih etnologov, akademika dr. Nika Kureta, že pred desetletji nastalo temeljno delo, v katerem je ubesedeno znanje o tradicijskih šegah in navadah od pomladi do zime, o našem "prazničnem (in delovnem) letu" in o svetnikih, ki so v njem posejani. Tudi na Slovenskem so se namreč ljudje od nekdaj radi zatekali v njihovo zavetje.

Mag. Inja Smerdel

Direktorica Slovenskega etnografskega muzeja

A L'ABRI DES SAINTS

UN BOUT DE BELGIQUE EN SLOVENIE

Quelques mots d'accompagnement à l'exposition

Il y a quelques années j'ai été agréablement surprise en apprenant que dans le cadre du Réseau européen des musées ethnographiques était né un bulletin d'information du réseau NET, comme une des formes de coopération possibles entre les musées. Lorsque, il y a deux ans, nous avons fait la programmation des expositions de notre institution, c'est justement dans ce bulletin que nous avons repéré trois expositions qu'il semblait intéressant d'accueillir en Slovénie.

Le premier qui a répondu et manifesté de l'intérêt a été Le Musée en Piconrue, une institution particulière du territoire de la communauté wallonne, qui étudie surtout les croyances et les moeurs populaires, liés aux saints ou au calendrier liturgique. Et les jours d'automne de cette année verront, finalement, venir à Ljubljana le Musée en Piconrue. Il se présente à nous avec l'exposition SAINTS PROTECTEURS ET GUERISSEURS EN LUXEMBOURG BELGE, qui a été aimablement soutenue par le Ministère de la culture de la République de la Slovénie et par plusieurs institutions belges.

Les saints, les guérisseurs, les protecteurs des animaux et des champs, des bergers, des laboureurs, des jardiniers, des maçons, ... se présentent à nous à travers le printemps, l'été, l'automne et l'hiver, suivant le cycle de la vie de l'année calendaire et enfilent sans mot dire les moments caractéristiques de la vie quotidienne et des jours de fêtes dans la province wallonnée du Luxembourg. Quelques uns d'entre eux, par exemple St. Druon, protecteur des bergers ou St. Fiacre, protecteur des jardiniers, sont typiquement belge et représentent un morceau de l'identité culturelle belge, d'autres (par exemple St. Antoine, St. Nicolas, St. Marguerite, ...) font partie d'un patrimoine commun de la culture européenne. Les visiteurs de l'exposition slovènes pourront, en compagnie des saints, prendre connaissance des éléments culturels qui leur étaient jusqu'à présent inconnus, et, en même temps, les comparer à ceux qu'ils connaissent déjà dans leur propre patrimoine.

Les musées ethnographiques sont, sans doute, des média merveilleux pour faire savoir aux gens d'un part, les différences entre les ethnies singulières, et d'autre part, ce qui nous lie tous. Peut-être, après quelques temps, pourrions-nous nous présenter à nos amis belges avec une exposition comparable ou semblable. Cela nous ferait grand plaisir et ne présenterait pas trop de difficulté. Le Musée ethnographique slovène possède, dans ses fonds, comme objets d'exposition possibles une riche collection de tableaux votifs, de remerciements aux différents saints pour des interventions de toutes sortes: pour la santé, l'aide aux animaux, l'aide aux accouchements, ... Or, nous, les Slovènes, nous avons la chance d'avoir déjà un ouvrage de base, écrit par l'académicien Dr. Niko Kuret, le feu chef des ethnologues slovènes, qui porte sur les moeurs et coutumes traditionnels slovènes du printemps à l'hiver, sur "l'année de fête (et de travail)" et sur les saints qui y sont parsemés. Depuis toujours, et en Slovénie aussi, les individus ont aimé chercher la protection des saints.

Inja Smerdel

Directrice du Musée ethnographique slovène

UNDER THE SHELTER OF SAINTS

A TASTE OF BELGIUM IN SLOVENIA

Introduction to the exhibition

Some years ago the European Network of Ethnographic Museums introduced its information bulletin NET as a means of co-operation between museums. The bulletin quickly proved to be a welcome development, and in 1995, when we broadened our museum's exhibition programme, we were able to choose three exhibitions which we considered well worth inviting to Slovenia from the exhibitions offered in the bulletin.

The first to respond to our invitation was the Belgian Musée en Piconrue, a special museum institution from the Walloon area of the country. The museum's efforts are centred on research into popular beliefs and traditions relating to individual saints and the ecclesiastical calendar. In the autumn of this year the Musée en Piconrue is thus presenting its "PATRON SAINTS IN THE BELGIAN PROVINCE OF LUXEMBOURG" exhibition in Ljubljana. The exhibition was kindly sponsored by the Ministry of Culture of the Republic of Slovenia and by several Belgian institutions.

Belgian saints – protectors from various illnesses, patron saints of cattle and fields, of shepherds, ploughmen, gardeners, and blacksmiths – are presented through the passage of spring, summer, autumn and winter, in the life cycle of the calendar year. They are silent witnesses to particular moments from everyday life and holidays in the hilly province of Luxembourg. Among them are specifically Belgian saints, for instance St Druon, the patron saint of shepherds, or St Fiacre, the patron saint of gardeners, who are part of Belgian culture; others (for instance SS Anthony, Nicholas and Margaret) are part of the common European cultural heritage. Slovene visitors to the exhibition will thus have the opportunity to become acquainted – in the company of saints – with unfamiliar cultural elements from abroad, and also with other elements which will call upon their knowledge of their own heritage.

Ethnographic museums are certainly a prominent force in communicating the differences between ethnicities as well as the features they share, and should the opportunity arise to return the visit of our Belgian friends with a comparable or at least related exhibition, this is something we will have pleasure in undertaking of the collections of the Slovene Ethnographic Museum, potential exhibits include the rich collection of votive pictures, offerings for the interventions of individual saints for recovery from illness, for relief from cattle diseases, for healthy babies and so on. The Slovenes may pride themselves on the late doyen of Slovene ethnologists, Dr. Niko Kuret, who wrote a comprehensive survey of traditions and customs in Slovenia from spring to winter, on holidays and working days, a work dotted with reference to saints. In Slovenia as elsewhere it has always been common for people to seek the assistance and protection of saints.

Inja Smerdel

Director of Slovene Ethnographic Museum

PREDGOVOR

Musée en Piconrue v mestu Bastogne je edinstvena muzejska ustanova na območju valonske skupnosti v Belgiji. Etnografski muzeji se največkrat ukvarjajo z ljudsko materialno kulturo in umetnostjo, manj pozornosti pa posvečajo šegam in verovanju. Muzeji sakralnih umetnosti se posvečajo predvsem delom visoke umetnosti. Svetnikom zavetnikom pa oboji namenjajo le malo pozornosti. Musée en Piconrue zapolnjuje to vrzel, saj se ukvarja s preučevanjem svetnikov zavetnikov z muzeološkega vidika in z vidika varovanja kulturne dediščine. Muzej nudi pomoč zasebnikom in državnim ter cerkvenim ustanovam pri ohranjanju izumirajoče kulturne dediščine.

S primerjavo današnjega stanja nabožne kulturne dediščine in stanja pred dvajsetimi leti smo ugotovili, da je nabožna kulturna dediščina zaradi naravnega propadanja in kraj že močno načeta. Slabo vzdrževanje in hranjenje nabožnega ljudskega kiparstva je posledica finančnih težav, ki pestijo cerkvene ustanove, in vse manjšega zanimanja za verske obrede. Številni kiparski izdelki so bili ukradeni, saj so iskano tržno blago.

Od leta 1991 poteka v Musée en Piconrue akcija za varovanje ljudskega kiparstva, ki jo podpira Oddelek za varovanje kulturne dediščine Ministrstva francoske jezikovne skupnosti Belgije. Naša prvotna zamisel je bila, da bi kipe prenesli v muzej, vendar pa smo ugotovili, da bi odstranitev kipov iz prvotnega okolja lahko ogrozila izvajanje ljudskih šeg. Po posvetovanju z valonskim arheološkim muzejem Musée du Malgré-Tout iz Treignesa (Viroinval) smo se odločili, da bomo izdelali po dve kopiji vsakega kipa. Original kipa hranimo v muzeju, eno kopijo na prvotnem mestu, druga pa je namenjena za razstave doma in v tujini.

Postavitev razstave o svetnikih zavetnikih v Slovenskem etnografskem muzeju v Ljubljani mi je v veliko zadovoljstvo. Pred več kot petimi leti so začeli slovenski etnologi aktivno sodelovati v Evropski mreži etnografskih muzejev (NET). Člane NET-a zanima, kakšno vlogo naj bi imeli etnografski muzeji pri ohranjanju identitet posameznih narodov in dediščine, ki nam je skupna.

Razstava V zavetju svetnikov je del prizadevanj pri iskanju tovrstnih odgovorov in hkrati napoveduje nadaljnje sodelovanje Musée en Piconrue in Slovenskega etnografskega muzeja.

Damien Watteyne

Ataše za kulturno dediščino

MUSÉE EN PICONRUE

Muzej deluje od leta 1986 v prostorih nekdanjega samostana iz 17. stoletja. Njegov cilj je varovanje, vzdrževanje in posredovanje ardenske in luksemburške cerkvene kulturne dediščine. Cerkvene ustanove lahko v njegovih prostorih varno hranijo svoje predmete umetniške vrednosti, kot so kipi, zlatnina, ornamenti in podobno. Muzej je hkrati tudi raziskovalni center, katerega namen je obogatiti poznavanje kulturne dediščine Ardenov in province Luksemburg. Poglavitne oblike delovanja muzeja so vsakoletne razstave o posameznih segmentih življenja naših prednikov: ciklusih življenjskih obdobij, sezonskih poljedelskih opravilih... Razstave nam pričarajo nekdanji vsakdan, povezan s svetniki, kot so sveti Izidor (zavetnik oračev), sveti Fiacre (zavetnik vrtnarjev) ali sveti Druon (zavetnik pastirjev). Vsako razstavo spremlja zbornik prispevkov, katerih avtorji so etnologi, zgodovinarji, umetnostni zgodovinarji in ljubitelji.

Musée en Piconrue se z razstavo V zavetju svetnikov tokrat prvič predstavlja zunaj Belgije. Pomeni nam izziv, za katerega upamo, da bo pripomogel k zbliževanju naših dveh dežel in boljšemu obojestranskemu poznavanju kulturnih dediščin, ki imata veliko skupnega. Srečni smo, da nam je Slovenski etnografski muzej iz Ljubljane omogočil razstavo, in se hkrati lepo zahvaljujemo odgovornim osebam za topel sprejem, ki smo ga bili deležni. Belgijski francoski jezikovni skupnosti in atašeju za kulturno dediščino na Ministrstvu za kulturo, gospodu Damienu Watteyneju, ki je poskrbel za prve stike, se zahvaljujemo, da je prišlo do sodelovanja obeh muzejev. Prav tako se zahvaljujemo tudi Ministrstvu za kmetijstvo valonske regije, Provincii Luksemburg in mestu Bastogne, ki so nam pomagali pri predstavitvi naše province v Sloveniji.

Naj bo ta dogodek prva lastovka bodočega sodelovanja med našima muzejema in našima deželama.

André Neuberg

Direktor Musée en Piconrue

PROVINCA LUKSEMBURG

1

Houffalize

Village de Mormont. Rte'age Ardennais.

Provinca Luksemburg z glavnim mestom Arlonom je največja in najredkeje poseljena provinca Belgije. Sestavljajo jo tri naravne enote: Famenska depresija na severu, Lorenska ravnina na jugu in Ardensko pogorje v osrednjem delu. To pokriva največji del ozemlja province Luksemburg. Območje province je gričevnato in poraslo z gozdovi ter je ena zadnjih ohranjenih naravnih pokrajin v Belgiji. Gozdovi, potoki, reke in najdišča železove rude so bili podlaga za razvoj železarstva, ki je tu cvetelo v 17. in 18. stoletju, v času industrijske revolucije v 19. stoletju pa je propadlo zaradi močne železarske industrije v sosednjih pokrajinah. V Ardenih so bili od 18. do začetka 20. stoletja pomembni kamnolomi skrilavca. Ohranjeno naravno okolje je še danes največje bogastvo province. Ozemlje province Luksemburg je naseljeno že od neolita dalje. Od 8. stoletja so tu živeli Kelti. V času vladavine Cezarja je bilo ozemlje priključeno rimskemu imperiju. Čezenj so vodile pomembne rimske poti. Po propadu rimskega imperija so se tu naselili Franki, ki so v 7. in 8. stoletju območje pokristjanili. V obdobju Frankov se je polagoma ustalila tudi jezikovna meja, ki sovпада z razločitveno linijo rek Meuse in Rena in hkrati vertikalno seka Luksemburg na dva dela: ger-

manskega na vzhodu in romanskega na zahodu. V 10. in 11. stoletju nastale kneževine so se v 14. stoletju dokončno združile. Takrat je vojvodina Luksemburg obsegala ozemlje današnje belgijske province Luksemburg in sedanjo Veliko vojvodino Luksemburg. V 15. stoletju je bila vojvodina Luksemburg priključena Nizozemski, ob francoski zasedbi Nizozemske leta 1795 pa je bila skupaj z Nizozemsko priključena Franciji. Evropski vladarji so na dunajskem kongresu leta 1815 sklenili, naj se Luksemburg, Belgija in Holandija združijo v nizozemsko kraljestvo. Leta 1830 je postala Belgija neodvisna država, Luksemburg pa se je 1839 razdelil v romanski del, ki se je pridružil Belgiji (današnja provinca Luksemburg), in germanski del, današnjo Veliko vojvodino Luksemburg.

Konec 18. stoletja je večinski del prebivalstva province Luksemburg živel na podeželju. Najpomembnejša gospodarska panoga je bilo poljedelstvo, prevladovalo je gojenje žitaric. Druga najpomembnejša gospodarska panoga je bila živinoreja, predvsem ovčereja in prašičereja. Po agrarni revoluciji

v 19. stoletju so se povečale površine, namenjene živinoreji, ki je postala tudi vodilna gospodarska panoga. Kljub napredku so težke življenjske razmere luksemburškega kmeta gnale za zaslužkom v mesta v notranjosti dežele in v Ameriko. Luksemburške vasi so se začele mehanizirati po letu 1950 in danes kmetje obdelujejo 32 % celotne površine province.

LJUDSKO VEROVANJE

Luksemburška kmečka skupnost je stoletja živela ločeno od drugega sveta. Vaška skupnost je bila njen celoten življenjski prostor. Narava, ki je v kmečkih predstavah vsako zimo umrla ter se nato spomladi spet rodila, je dajala času značilnost cikličnosti in ne linearnosti, kot je to danes. Leto je bilo določeno tudi z letnimi in delovnimi šegami. Ti prazniki so zmanjševali napetosti, ki jih je povzročalo neusmiljeno življenje. Kmetje so živeli v negotovosti. Ogrožali so jih slabe žetve, podhranjenost, bolezni, strah pred sovražnimi nadnaravnimi silami, pred smrtjo in pred peklom. V obrambi pred neprijetnostmi, ki jih je prinašalo življenje, so kmetje potrebovali zaščito. Pomoč in zaščito so lahko našli v domači družini in vaški skupnosti, katerih solidarnostne vezi so bile zelo močne. Toda potrebovali so tudi drugačno zaščito. Našli so jo pri številnih svetnikih zavetnikih, na katere so se obračali z raznimi priprošnjami.

Med najpomembnejše svetnike zavetnike sodijo: Izidor (zavetnik oračev), Fiacre (zavetnik vrtnarjev), Monon, puščavnik Anton in Walhère (zavetniki živine), Jurij, Kvirin in Martin (zavetniki konj), Raymond (zavetnik prašičev) ter Druon (zavetnik pastirjev). Svetega Huberta so prosili za obrambo proti steklini, Boštjana in Roka proti kugi, Reneldo proti kožnim boleznim, Agato proti boleznim prsi, Lovrenca proti opeklina, Apolonijo proti bolečinam v zobeh, Lucijo in Blaža proti bolečinam v grlu, Loupa in Ghislaina proti živčnim boleznim. Sveta Gertruda je varovala pridelke pred hišnimi in poljskimi mišmi. Donat je varoval pred strelo, Ana in Marjeta pa sta bdeli nad porodnicami. Zelo so častili tudi Devico Marijo in romali k njej posvečenim svetiščem. Najbolj priljubljen svetnik je bil sveti Hubert, katerega posmrtni ostanki so v benediktinskem samostanu z enakim imenom, ki stoji sredi ardenskih gozdov. K njemu so prihajali ljudje iz vse Evrope, da bi jih obvaroval pred steklino.

Svetniki so s svojimi ponavljajočimi se prazniki pripomogli k ritmični usklajenosti liturgijskega leta in življenja vaše skupnosti. Osrednji vaški praznik, žegnanje, je potekal na dan svetega zavetnika domače cerkve ali na najbližjo nedeljo. Prisotnost svetnikov v vsakdanjem življenju se je kazala v rekih, povezanih z ljudsko meteorologijo: "Ob sveti Katarini se vsak les zakorenini." ali "Na dan svetega Jurija posej ječmen. Na dan svetega Marka bo prepozno."

Številni kulti svetnikov izvirajo iz poganstva, zato ni vedno lahko ugotoviti njihovega časovnega izvora. Odnos uradnih cerkvenih oblasti do teh ljudskih verovanj se je spreminjal. V srednjem veku so jih sprejeli ter jih skušali nadzirati. V obdobju katoliške

reforme je cerkev skušala vero očistiti vseh poganskih primesi, vendar ji to ni povsem uspelo. Danes so izginila mnoga češčenja, romanja in procesije, ki so bile del življenja luksemburškega podeželja. Spremenile so se družbene razmere. Vasi so postale spalna naselja in duh skupnosti v njih se je izgubil. Znanstveni in tehnični napredek sta zmanjšala potrebo po svetnikih zavetnikih. Število vernikov in število duhovnikov upadata. Od drugega vatikanskega koncila dalje si Cerkev prizadeva za čim bolj čisto religijo in na ljudsko verovanje zre z nezaupanjem ali celo s prezirom. Le-ta vstopa v muzeje, kar pa za religijo seveda ni znak velike vitalnosti.

POMLAD

Naša Gospa Luksemburška, zavetnica Vojvodine Luksemburg in Grofije Chiny

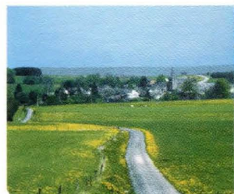
Sobota pred četrto nedeljo po veliki noči

Češčenje Marije, tolažnice bolehnih - imenovane Naša Gospa Luksemburška - so jezuiti uvedli v Luksemburg leta 1624. Kapela, v kateri so častili ta Marijin kip, je kmalu postala pomembna romarska točka. Spričo nesreč tistega časa (tridesetletna vojna, kuga, francoska okupacija) so se leta 1666 mesto Luksemburg in leta 1678 vsi trije državni stanovi vojvodine Luksemburg in grofije Chiny - duhovščina, plemstvo in predstavniki mest - zatekli po zaščito Naše Gospe Luksemburške in si jo izbrali za stalno zavetnico.

Kip Naše Gospe Luksemburške je iz barvanega lesa in prikazuje Devico Marijo, ki ji pravijo tudi Brezmadežna. V rokah drži otroka Jezusa in stoji na luninem kraju. Od 17. stoletja dalje je kip odet v špansko obleko in okrašen z verižicami in rožnimi venci. Takšno podobo Naše Gospe Luksemburške so romarji širili v svojih župnijah.

Romanje k Naši Gospe Luksemburški vsak četrti teden po veliki noči še naprej združuje vernike obeh Luksemburgov, čeprav jih meja ločuje že od leta 1839.

Velikonočne raglje

5

vaseh in v rokah vrteli raglje. Vabili so ljudi, da se pridružijo križevemu potu pri maši na veliki petek in v soboto zvečer. Približno pol ure pred mašo so kričali: "Za prvičrat"; kasneje so kričali: "Za drugikrat", na koncu so se vrnila še tretjič in kričali: "Zadnjičrat". Med mašo so se raglje oglašale ob določenih trenutkih liturgije; ljudem so narekovale kdaj vstati, poklekniti, ponovno vstati in skloniti glavo ob povzdigovanju. Raglje so kraljevale do zmagošlavne sobotne "Glorije", ko so zvonovi ponovno zadoneli. V ponedeljek so ministranti s svojimi ragljami hodili od hiše do hiše in nosili blagoslovljeno vodo z velikonočne vigilije. V zameno so dobili jajca in nekaj denarja in si to po končanem obhodu razdelili.

V spomin na Kristusovo trpljenje na veliki četrtek utihnejo zvonovi in ministrantski zvonci. V stari liturgiji niso več uporabljali niti orgel, križe in kipce pa so prekrili s temno vijoličastimi tančicami. Otrokom so pripovedovali, da so zvonovi odšli v Rim po papežev blagoslov in da se bodo vrnila v noči na soboto, polni jajc, ki jih bodo razdelili po vrtovih. Namesto zvonov so se oglasile raglje. Otroci so v skupinah tekali po

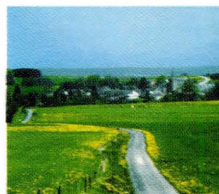
Sveti Druon, zavetnik pastirjev

16. april

Druon (1118-1186) se je rodil v Pas-de-Calaisu v bogati družini. Odpovedal se je bogastvu in je postal pastir, kasneje pa romar. Med romanjem v Rim je dobil kilo in je moral počivati. Umrl je v Sebourgu poleg mesta Valenciennes.

Svetega Druona upodabljajo kot pastirja s pelerino in širokim klobukom, z ramena mu visi malha, v roki pa drži pastirsko palico. Pogosto je poleg njega še ovca.

Sveti Druon je zavetnik pastirjev in varuh čred. Čeprav je danes reja ovac že skoraj izumrla, je bila to nekdaj ena najpomembnejših gospodarskih dejavnosti.

Majska devica

V katoliškem svetu je mesec maj tradicionalno posvečen Devici Mariji. V 19. stoletju se je iz Šampanje in Lorene v pokrajino Gaume, na jugu Ardenov, in v kraj Arlon razširila zelo zanimiva šega. Gre za "majsko devico" ali "majsko nevesto"; rekli so ji tudi "nevestin ples". Na majske nedelje se vaška dekleta podajo od hiše do hiše in nabirajo denar za Marijin oltar ali za njeno kapelico. Skupino največkrat vodi najmlajše izmed deklet, "mala nevesta" ali "devica", oblečena v belo in z belim venčkom na glavi. Pred vsako hišo dekleta zapojejo Marijino pesem: Mesec maj je..., Ti naša Gospa..., Ave Marija... Z drobnimi koraki in sklenjenimi rokami "nevesta" med pesmijo vstopi na hodnik ali v vežo in se vrne nazaj. Po končani pesmi eno izmed deklet prejme nekaj frankov v svojo mošnjo. Pogosto poleg denarja dobi tudi bonbone ali piškote. Na koncu se dekleta zahvalijo z novo pesmijo.

Šega "male majske neveste" že od šestdesetih let dalje počasi izginja; le redkokdaj jo še zasledimo po zaslugi dobre volje ene ali dveh oseb.

Sveti Izidor iz Madrida, zavetnik oračev

10. maj

Izidor (rodil se je leta 1179) je delal kot orač pri bogatem madridskem veleposestniku. Veliko časa je posvetil molitvi in meditaciji. Kadar je molil, ga je pri delu zamenjal angel, dokler svoje molitve ni dokončal.

Svetega Izidorja upodabljajo s plugom, motiko ali setvenim predpasnikom, včasih mu ob strani stojita tudi dva vola.

Sveti Izidor je zavetnik kmetov. Veliko kmečkih združenj, ki so jih ustanovili na začetku tega stoletja (vzajemna podporna društva, zadruge...), nosi njegovo ime. Darujejo mu maše, da bi obvaroval pridelek.

Sveti Urban, zavetnik setve

25. maj

Urban je kot papež 14. oktobra 222 nasledil Kalista I. in umrl kot mučenec 19. maja 230. Je eden najmanj znanih papežev iz 3. stoletja. Sveti Ceciliji je stal ob strani med umiranjem, jo pokopal in na njeno željo spremenil njen dom v cerkev svete Cecilije iz Transteverja.

Svetega Urbana upodabljajo v papeških oblačilih s tiaro na glavi in papeškim križem v roki. V posameznih primerih ima še grozd, sod ali šop žitnega klasja.

V pokrajini Maselle je sveti Urban priprošnjik vinogradnikov za zaščito vinogradov proti zmrzali. V predelih, kjer ni vinogradov, sveti Urban varuje pred zmrzaljo žito.

Sveti Monon, zavetnik živine

Nedelja po vnebovzetju

Monon se je rodil v 8. stoletju in je bil irskega rodu. Ustalil se je v ardenskem gozdu blizu nekega izvira v kraju Nassonia - Nassogne, kjer je zgradil cerkvico. Izročilo pravi, da ni imel zvonca, da bi priklical vernike k obredu. Nekega dne je prašič grebel po zemlji v bližini cerkvice in izkopal majhen zvonec, ki ga je potreboval Monon.

Monona so ubili razbojniki iz bližnje vasi. Pokopan je bil v svoji cerkvici. Vpisan je med mučenike (Martyrologium Romanum) 18. oktobra, ko je tudi njegov god.

Svetega Monona upodabljajo kot samotarja v meniški kuti, prepasani z vrvjo, ali kot diakona, oblečenega v dalmatiko z manipлом. Čeprav ni bil duhovnik, ga včasih vidimo tudi v duhovniški obleki s koretljem in štolo. V rokah drži knjigo, poleg njega pa stoji krava, včasih tudi prašič.

Sveti Monon je zavetnik živine in pridelka, vendar se k njemu največkrat zatekajo s prošnjo za dobro zdravje goveda. V nekaterih župnijah je zavetnik telet. Pogosto hkrati molijo tudi k svetemu Antonu Puščavniku, ki je zavetnik prašičev.

Prvo nedeljo po vnebovzetju po darovanju maše prenesejo skrinjico s svetnikovimi relikvijami iz cerkve v kapelo Coumonta, ki stoji na mestu kapele svetega Monona. Temu prenosu pravijo "premikanje". Kmetje med procesijo trgajo veje, ki segajo na pot, in jih skrivaj drgnejo ob skrinjico. Liste kasneje obesijo v hlev ali pa jih dajo jesti bolni živini.

POLETJE

Sveti Walhère, zaveznik živine

23. junij

Sveti Walhère je živel v 12. stoletju in je bil najbrž iz Bouvignesa. Bil je župnik v kraju Onhaye na bregu reke Meuse. Ko je vikarja iz Hastièra opomnil, da se neprimerno vede, ga je ta udaril z veslom in porinil v reko. Njegovo truplo je priplavalo na površje in se ustavilo na rečnem bregu, kjer so ga našle ženske, ki so prišle obračat seno. Ker se niso mogli dogovoriti, kje bi ga pokopali, so njegove posmrtno ostanke položili na mrliški voz brez vodnika, v katerega sta bili prvič vpreženi dve telici. Ker sta se ustavili pred cerkvijo v Onhayu, so bili prepričani, da si je ta kraj sam izbral za kraj svojega pokopa.

Svetega Walhèra upodabljajo v duhovniški obleki s koretljem in štolo, na glavi nosi baret, v roki drži veslo, ob njegovih nogah pa leži krava.

Po čudežu z dvema telicama je postal zaveznik goveda. Včasih so šli kmetje ob epidemijah na procesijo v Onhaye, da bi si tako zagotovili svetnikovo pomoč.

Sveti Donat, zavetnik pred nevihto

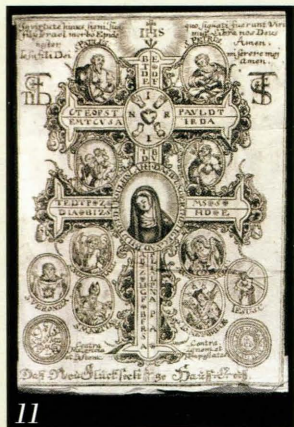
Druga nedelja v juliju

Ostanke svetega Donata so odkrili leta 1649 na rimskem pokopališču svete Neže. Leta 1652 so jih prenesli v jezuitski samostan v Munstereifel (med krajema Coblenca in Aix-la-Chapelle). Med potovanjem je v Eiskirschenu patra Henrija Heerdeja ob koncu maše zadela strela. Po priprošnji k svetemu Donatu jo je odnesel le z nekaj opeklinami in ušel smrti. Tako je sveti Donat postal zavetnik pred nevihtami.

Svetega Donata upodabljajo kot rimskega centuriona; v eni roki nosi mučeniško palmo, z drugo pa ukazuje bliskom.

Sveti Donat varuje pred točo in nevihto. Da bi od hiše odvrnili nebeški ogenj, so nekateri kmetje v eno od sob v hiši obesili križ svetega Donata (kompozicija v obliki križa z zbranimi molitvenimi formulami v latinščini), hudičev bič ali liste z oltarja, ki so ga postavili na telovo, pri sebi pa so imeli svetinjico s podobo svetega Donata ali košček kadila. Ko je začelo grmeti, so prižgali svečo, blagoslovljeno na svečnico, in stresli na ognjišče nekaj soli ali jajce, ki ga je kokoš znesla na veliki petek. Zakurili so z blagoslovljeno zeleniko ali pa z vejicami, po katerih je hodil duhovnik med telovsko procesijo. Zvonili so tudi z zvonci.

Hudičev bič

Hudičev bič (po luksemburško Däivelsgäissel) izvira iz južne Nemčije in so ga frančiškani in kapucini razširili v provinco Luksemburg. Hudičev bič je neke vrste zgibanka iz trdega papirja. Na hrbtni strani je rdečkasta in velika približno 21x15 cm. Ko jo prepognemo na devet delov, iz nje sestavimo majhno škatlo, ki je visoka 2 cm, široka 5 in dolga 7 cm. V škatlici je zalepljenih devet podob; nekatere se odprejo ali iztegnejo in pokažejo se podobe različnih svetnikov ali varovalni elementi. Hudičev bič varuje hišo in njene prebivalce pred hudičem (in ga biča), pred kugo, strelami in ognjem ter zdravi bolezni ljudi in živali.

S Jacobus de Marchia

S Anastasius Ma Car

S Franciscus Solanus

S Franciscus Seraph

S Antonius de Padua

S Ignatius

conceptio B V M

S Ioannes Nepomitus

Sveta Marjeta, zavetnica porodnic

20. julij

Marjeta ali Marina se je rodila v 3. stoletju v Antiohiji.

Njen oče je bil poganski svečenik. Ko je zvedel, da se je spreobrnila v krščanstvo, jo je spodil iz hiše. Postala je pastirica. Neki bogataš jo je hotel za ženo, a le pod pogojem, da se odpove svoji veri. Ker ga je zavrnila, jo je jezen prijavil oblastem in jo spravil v ječo, kjer naj bi jo mučil hudič. Ker Marjeta ni hotela zavreči vere, se je hudič spremenil v zmaja in jo požrl.

Marjeta se je rešila s križcem, ki ga je nosila okoli vratu, tako da je zmaju prerezala trebuh in skočila na plano. Po mučenju so jo obglavili.

Sveto Marjeto ponavadi upodabljajo kot dekle v dragocenih oblekah in s krono na glavi. Ob sebi ima zmaja, privezanega na vrvici ali verigi.

Sveto Marjeto so porodnice in porodne babice izbrale za svojo zavetnico, ker je prišla živa iz zmajevega trebuha. Ženske varuje v času nosečnosti in med porodom.

Takoj ko so se pokazali znaki nosečnosti, so si nekatere ženske v čast svetnici ovile okoli trebuha blagoslovljen bombažni trak in ga nosile vso nosečnost. Nekatere so v zavihek nosečniške obleke všile svetinjico s podobo svete Marjete. V

Ollomontu in Cowanu je pri porodu prisostvoval tudi župnik. Na trebuh porodnice je položil pas svete Marjete, resast šal iz moaerja z izvezenim imenom svete Marjete, s katerega je na sredi visela svetinjšica. Obenem je molil, da bi bila svetnica med porodom pozorna na žensko. Pasovi, znani v Ollomontu in Nadrinu, so izginili že pred pol stoletja.

Sveti Fiacre, zavetnik vrtnarjev

30. avgust

Sveti Fiacre se je rodil na Irskem ob koncu 6. stoletja in je postal misijonar. Odpravil se je na pot prek Rokavskega preliva in se ustalil v škofiji Meaux. Tamkajšnji škof mu je dodelil zemljo v kraju Breuil.

Pripadlo naj bi mu le toliko zemlje, kolikor bi je lahko omejil z jarkom, ki bi ga z lastnimi rokami izkopal od sončnega vzhoda do zahoda. Ko je Fiacre vlekel svojo palico po zemlji, se je pod njo sproti odpiral jarek.

Svetega Fiacra upodabljajo kot samotarja v meniški kuti s kapuco, ki je v pasu prevezana z usnjenim pasom. V rokah drži knjigo, značilnost številnih svetnikov, in lopato. Prvotno je imel palico, s katero naj bi izkopal jarek, v teku stoletij pa se je ta spremenila v lopato.

Sveti Fiacre je zavetnik vrtnarjev. V začetku stoletja je zveza vrtnarjev iz Arlona na svetnikov god darovala za mašo. Sveti Fiacre je tudi priprošnjik proti griži, driski, hemeroidom in veneričnim boleznim.

14

BOUILLON BLANC.

15

JESEN

Sveti Hubert, zavetnik Ardenov

3. november

Sveti Hubert se je rodil okoli leta 665 v merovinški plemiški družini. Bil je učenec svetega Lamberta, škofa iz Tongres-Maestrichta, in ga tudi nasledil leta 703. Truplo svojega predhodnika je prenesel iz Maestrichta, kjer je bil pokojnik ubit, v Liège. Sveti Hubert je tja prestavil svoj škofovski sedež. Umrl je maja leta 727 zaradi rane, ki jo je dobil med ribarjenjem. Najprej so ga pokopali v Liègu, kasneje pa so ga premestili v Andage. Legenda pravi,

da je bil sveti Hubert vnuk Pepina de Herstala, princa Akvitanije. Poročil se je z Floribanno, hčerjo grofa iz Louvaina, in je imel z njo sina Floriberta. Kot navdušen lovec je na veliki petek sledil jelenu. Ta se je nenadoma ustavil in se mu zazrl v oči. Med rogovi se mu je prikazal svetlikajoč križ in glas, ki je prihajal iz njega, mu je očital, da lovi, namesto da bi mislil na svoje zveličanje. Zatem je Hubert odšel v Maestricht k škofu Lambertu. Sedem let je živel v gozdu, kjer so ga menihi poučevali o veri. V tongreškega škofa ga je posvetil papež Sergej I. Med posvetitveno mašo mu je angel prinesel stolo, ki mu jo je sešila Devica Marija.

Svetega Huberta upodabljajo z značilnimi škofovskimi dodatki: koretljem, mitro, škofsko palico in naprsnim križem. Spremlja ga jelen s križem. Po 15. stoletju upodabljajo prizor njegovega čudežnega spreobrnjenja, po 19. stoletju pa ga upodabljajo kot lovca z rogom in samostrelom.

16

Sveti Hubert je priprošnik proti steklini. Včasih so k njemu prihajali bolniki iz vse Evrope. V čelo osebe, ki je bila okužena, je menih naredil urez in v ureznino vstavil majhen kos niti iz čudežne štole. Bolnik je moral opraviti še devetdnevno v čast svetnika in slediti vrsti navodil, da bi lahko ozdravel. Takšno zdravljenje stekline so lahko opravili samo v kraju Sveti Hubert. Živalim, okuženim s steklino, so pritiskali na kožo žareče železo v obliki žeblja, ki so ga imenovali ključ svetega Huberta. Za obvarovanje proti steklini je na svetnikov god duhovnik v Svetem Hubertu in v številnih drugih župnijah blagoslovil majhne kruhke svetniku v čast. Te so jedli ljudje in živali, da bi se obvarovali pred steklino in zobobolom. Kruh blagoslovljajo v Svetem Hubertu in bližnjih župnijah 3. novembra.

Sveti Eligij, zavetnik kovačev in poljedelcev

1. december

17

Sveti Eligij je bil rojen v pokrajini Limusin v 7. stoletju. Kot odličen zlatarški vajenec in rokodellec je skrbel za kovanje denarja pri kralju Klotarju II., kasneje pa še pri njegovem sinu Dagobertu I. Našli so celo nekaj kovancev, v katere je bilo vtisnjeno njegovo ime. Poznan je tudi kot ustvarjalec čudovitega nakita. Del svojega premoženja je porabil za osvoboditev zapornikov, ustanovitev bolnišnic in opatij, kot na primer opatije Solignac. Po smrti kralja Dagoberta I., leta 639, se je umaknil z dvora in postal redovnik. Leta 641 je bil posvečen za škofa Noyona in Tournaija.

Svetega Eligija upodabljajo kot škofa. Njegova značilna dodatka sta kladivo in nakovalo.

Sveti Eligij je bil izbran za zavetnika vseh poklicev, ki so povezani s kovinami: zlatarjev, graverjev,

kovačev, livarjev, orožarjev, jeklarjev, metalurgov, varilcev in tudi železničarjev. Pred kratkim so pričeli trgovci na dan svetnikovega godu ponujati

*posebne ugodnosti za ljubiteljske rokodelce. Sveti Eligij je kot zavetnik kovačev postal tudi zavetnik konjev in živine nasploh, na njegov god, 1. decembra, pa so praznovali tudi poljedelci. Po maši je duhovnik blagoslovil njihove vlečne konje. Sveti Eligij je priprošnjik proti turom (zaradi njihove podobnosti z žebliji), epilepsiji, ranam na nogah, ognojkom, boleznim oči in drugim vnetjem. Po njem so imenovali tudi zelišče svetega Eligija (*Polygonum persicaria*), ki so ga uporabljali pri zdravljenju bolezni na nogah konjev.*

Sveti Miklavž, zavetnik čolnarjev in pridnih otrok

6. december

Miklavž se je rodil v Patari okoli leta 270, v pokrajini Likija. Umrli je kot škof v Miri v Mali Aziji leta 329. Bil je goreč zagovornik prave vere in je najbrž sodeloval na koncilu v Niceji. Nekateri avtorji menijo, da je odigral pomembno vlogo pri določanju dogme o sveti Trojici. Po legendi naj bi sveti Miklavž skrivaj podaril doto trem revnim dekletom in jim tako omogočil dostojno poroko. Osvobodil naj bi tri po krivici zaprte častnike in rešil mornarje pred strašno nevihto. Najbolj znana je legenda o tem, kako je sveti Miklavž oživel tri otroke, ki jih

je okruten mesar ubil, razkosal in vrgel v kad za soljenje mesa.

Svetega Miklavža upodabljajo kot škofa. Ob njegovih nogah je kad, ki so jo uporabljali za soljenje mesa, iz nje pa gledajo trije otroci, včasih tudi trije mladeniči ali vojaki.

Češčenje svetega Miklavža se je razširilo že v času križarskih pohodov. Iz tistih časov ima cerkev svetega Miklavža iz Porta v Loreni relikvijo svetega škofa. V Luksemburgu so svetega Miklavža najprej častili kot zavetnika čolnarjev in ribičev. Na bregovih plovnih rek so zgradili številne cerkvice. Svetega Miklavža častijo tudi kot zavetnika šolarjev in pridnih otrok. Že nekaj dni pred svojim godom je sveti Miklavž hodil po vasi in obiskoval šole in domove. Starše je povprašal o vedenju otrok. Šestega decembra hodi ponoči od hiše do hiše v spremstvu svojega služabnika Gospoda Šibarja (Père Fouettard) in osla. Nekdaj so otroci pred spanjem postavili krožnike na mizo in sveti Miklavž je vanje položil darila tistim, ki so bili pridni; neubogljivim pa je pretil s šibo. Dandanes je god svetega Miklavža že zelo skomercializiran; tradicijo, ki je še vedno priljubljena, izkoriščajo z oglaševanjem plačanega obiska Miklavža na domu.

ZIMA

Sveti Anton, zavetnik prašičev

17. januar

Anton se je rodil okoli leta 250 v Egiptu v krščanski družini, ki je imela veliko zemlje. Ko so mu starši umrli, je vse premoženje razdelil revežem in se odpravil v puščavo. Tam je v popolni samoti preživel večji del svojega življenja. Prikazal se je le redko, predvsem kadar je bilo potrebno braniti vero pred arianci. Umrl je star sto pet let.

Sveti Anton velja za prvega krščanskega meniha. Bil je vzornik svetega Benedikta, očeta zahodnega menišтва, in svetega Martina iz Toursa. Upodablja ga kot puščavnika ali meniha v meniški kuti s kapuco in naramnikom iz temnega, grobega blaga. V rokah drži

pastirsko palico v obliki grške črke tao, na kateri visi zvonec. Ob nogah ima prašička, čigar izvor je sporen.

Nekaterim se zdi, da ponazarja svetnikove skušnjave, drugi pa ga povezujejo s svetnikovo zaščito prašičev.

Sveti Anton je najbolj znan zavetnik prašičev. Kmetje so pred njegovo podobo prižigali sveče, da bi imeli njihovi prašiči številen in zdrav zarod. Sveti Anton je tudi priprošnjik proti bolezni, imenovani "ogenj svetega Antona" ali "bolezen gorečih" oziroma gangrenoznemu ergotizmu. To bolezen, ki je lahko smrtna, povzroča parazit rži, ki se imenuje ergot in ga najdemo v moki. Sveti Anton je bil skupaj s svetima Boštjanom in Rokom tudi eden pomembnih priprošnjikov proti kugi. Po njem nosi ime veliko zelišč (na primer *Helleborus viridis*), ki zdravijo kožne bolezni, norost, kugo in "ogenj svetega Antona".

19

Sveta Apolonija, zaveznica proti zobobolu

9. februar

Sveto Apolonijo so leta 249 prijeli v Aleksandriji vojaki cesarja Filipa. Poganski mučitelji so ji izpulili zobe in ji zlomili čeljust. Ker se še vedno ni hotela spreobrniti, so zakurili grmado in ji zagrozili, da jo bodo vrgli nanjo, če se ne bo pokorila. V trenutku njihove nepazljivosti jim je ušla in skočila v plamene.

Sveto Apolonijo upodabljajo kot kraljico z zlato krono na glavi, v rokah pa ima klešče, ki držijo zob.

Sveta Apolonija je priprošnjica proti zobobolu. Poznali so več formul in molitev, ki jih je bilo treba izreči za ozdravitev. Črni zobnik (*Hyoscyamus niger*), zelišče svete Apolonije, je močno živočno pomirjevalo in je zato njegova uporaba nevarna. Je strupena rastlina in lahko, po pripovedovanju, povzroči celo norost, ker deluje na možgane. Bila je rastlina čarovnic, v antiki pa so jo uporabljali za blažitev zobobola; njeni cvetovi so nazobčani. Od tu izvira povezava tega zelišča s sveto Apolonijo.

Veliki ogenj

Ogenj je imel simbolno vlogo že v najstarejših tradicija. Ogenj je toplota in svetloba, je znak veselja, daje življenje, lahko pa tudi povzroča smrt. Nekoč so na prvo postno nedeljo v večini luksemburških vasi prižgali veliki ogenj. To je bil prehodni obred, s katerim so proslavljali konec zime. Mladi so več dni hodili po vasi, trkali na vrata in prosili za les, šope slame, staro pohištvo, stare gume in vse, kar gori. Nabran material so naložili na okrašen voz s konjsko vprego. Ustavili so se v vsaki gostilni in se v hrupni povorki približevali mestu za kres, ki je bilo navadno na vzpetini. Pripravili so kar se da veliko grmado, na vrh pa so pripeli lutko, simbol zime. Proti večeru se je ob kresu zbrala vsa vas z mladimi na čelu. Nekateri so nosili maske. Na znak, ki ga je dal voditelj mladih, sta zadnja mladoporočenca v tistem letu prižgala ogenj. Kmalu je iz ognja švigal visok plamen, ljudje so vreščali in se pognali v vzhičen ples okoli njega. Ko je plamen zajel tudi lutko, je bilo navdušenje na vrhuncu. Kasneje pa, ko se je ogenj polegel, so mladi, za njimi pa še starejši, pričeli skakati čez kres, da bi bili vse leto obvarovani pred bolečinami v trebuhu in uroki. Ko se je žerjavica nekoliko ohladila, so kmetje z istim namenom gnali čeznjo še živino. Vodja mladih je ob velikem ognju oznanil bodoče poročne pare - nekatere resnične, druge pa namišljene in smešne. Večer so sklenili v vaških gostilnah, kjer so pili, plesali in jedli palačinke, medenjake ter omlete. Po koncu druge svetovne vojne je ta šega skoraj povsem izumrla. V zadnjih letih pa jo zopet oživljajo. Dandanes nudi le še priložnost za praznovanje; nekdANJI simbolični pomen pa je že pozabljen.

UNDER THE SHELTER OF SAINTS

PATRON SAINTS IN THE BELGIAN PROVINCE OF LUXEMBOURG - A GUIDE TO THE EXHIBITION

Summary

The Slovene Ethnographic Museum in Ljubljana is host to the first exhibition abroad of the Musée en Piconrue from Bastogne (Belgium). The museum's principal concern is to preserve and promote the ecclesiastical heritage of the Ardennes and Luxembourg. Since 1991 the museum has been carrying out a research and preservation project on popular religious sculptures which has resulted in annual exhibitions on saints and traditions in the province of Luxembourg.

The hilly and wooded province of Luxembourg is less populated than the rest of Belgium. In the past, the majority of the population lived in the countryside in close co-existence with the cycles of nature and with the ecclesiastical calendar. People appealed to saints for relief (for instance in cases of illness, adverse weather conditions, accidents, etc.). The saints were personal patron saints and patron saints of villages and towns. They can often be traced in the names of (medicinal) herbs and in popular meteorology.

In the past some twohundred saints were known in the province of Luxembourg, but only about twenty of them are still worshipped today. Among the most popular patron saints of the province of Luxembourg are Our Lady of Luxembourg (patron saint of the Duchy of Luxembourg), St Hubert (patron saint of the Ardennes), St Druon (patron saint of shepherds), St Isidore (patron saint of ploughmen), St Urban (patron saint of the harvest), SS Monon and Walhere (patron saints of cattle), St Donatus (protector from storms), St Marietta (patron saint of women in labour), St Fiacre (patron saint of gardeners), St Eligius (patron saint of blacksmiths and farmers), St Nicholas (patron saint of sailors and children), St Anton (patron saint of pigs) and St Apollonia (protectress from toothache).

The Musée en Piconrue "Patron Saints in the Belgian Province of Luxembourg" exhibition focuses on these prominent saints. Sculptures of saints made by folk artists (most of them dating from the 17th and 18th centuries), objects and pictorial material illustrate the popular beliefs and traditions which survived in the province of Luxembourg and characterised the four seasons until the mid 20th century.

SEZNAM SLIK

1. Tradicionalna ardenska vprega. Razglednica, Mormont, začetek 20. stoletja.
2. Upravne enote province Luksemburg.
3. Belgija.
4. Naša Gospa Luksemburška. Lesen kip, 17. stoletje, cerkev svetega Martina, Amberloup.
5. Obhod ragelj na veliki petek. Oznaniło za križev pot v Avrillu, leta 1993 (foto F. Lempereur).
6. Sveti Druon. Kip iz barvanega lesa, začetek 18. stoletja, cerkev Naše Gospe, Flamierge.
7. Sveti Izidor. Kip iz barvanega lesa, 17. stoletje, cerkev svetega Izidorja, Neuville.
8. Sveti Urban. Kip iz barvanega lesa, 17. stoletje, cerkev svetega Remija, Fays-les-Veneurs.
9. Sveti Monon. Lesen kip, 18. stoletje, cerkev svetega Martina, Rechival.
10. Sveti Walkère. Kip iz barvanega lesa, okoli 1733, cerkev Marije Vnebovzete, Tintigny.
11. "Hudičev bič".
12. Raztegnjen "hudičev križ". Križ z dvojno prečko je obdan s podobami nekaterih svetnikov in različnimi formulami za priprošnje in blagoslov.
13. Sveta Marjeta iz Antiohije. Kip iz barvanega, delno pozlačenega lesa, začetek 17. stoletja, cerkev svete Marjete, Nadrin.
14. Sveti Fiacre. Kip iz barvanega lesa, ki ga pripisujejo kiparju Jean-Georgesu Scholtusu iz Bastogne (umrl 1754), začetek 18. stoletja, kapela svetega Miklavža, Cobru.
15. Drobnocvetni lučnik (*Verbascum thapsus*), zelišče svetega Fiacra, lajša bolečine in preprečuje vnetje. Uporablja se proti turom in hemoroidom, pa tudi kot stenj v oljnih svetilkah.
16. Spreobrnjenje svetega Huberta. Kip iz barvanega lipovega lesa, 16. stoletje, cerkev svetega Huberta, Verdenne.

17. *Sveti Eligij. Kip iz barvanega lesa, okoli 1600, cerkev svetega Miklavža, La Roche-en-Ardenne.*
18. *Sveti Miklavž. Kip iz barvanega lesa, avtor najbrž Jean-Georges Scholtus iz Bastogne, začetek 18. stoletja, cerkev svetega Miklavža, Cobru.*
19. *Sveti Anton opat. Kip iz barvanega lesa, 17. stoletje, cerkev svetega Antona, Saint-Antoine.*
20. *Sveta Apolonija. Kip iz barvanega lesa, okoli leta 1700, kapela svetega Jakoba starejšega, Fontenaille.*
21. *Veliki ogenj, Grandru, 1997.*

V ZAVETJU SVETNIKOV

Svetniki zavetniki v belgijski provinci Luksemburg

Vodnik po razstavi

Izdal in založil: Slovenski etnografski muzej, Ljubljana, zanj mag. Inja Smerdel

Katalog priredili kustodinji razstave: Nena Židov in Polona Sketelj

Koordinatorica razstave: Nina Zdravič Polič

Oblikovanje razstave in kataloga: Mojca Turk

Prevodi: David Brozina, Bronka Straus in Franc Smrke

Lektoriranje: Mirjam Mencej

Grafična priprava: Marko Drpič

Tisk: Medium Radovljica

Ljubljana, 1997

Razstavo je omogočilo Ministrstvo za kulturo Republike Slovenije

Naslovnica:

*Sveti Druon, kip iz barvanega lesa, začetek 18. stoletja,
cerkev Naše Gospe, Flamierge.*

Musée en Piconrue, Bastogne, Belgija

Sodelavci muzeja: André Neuberg, Martine Dodion, Rudy

Flock, Claudy Raskin, Thierry Scholtes, Anne Wellens

Idejna zasnova in realizacija razstave: André Neuberg,

Thierry Scholtes, Damien Watteyne

Avtorja besedil: Louis Lejeune, Thierry Scholtes

*Tehnična izvedba: Joseph Burnotte, Vincent Dumont, Isabelle
Tellier*

*Izdelava kopij kipov: Musée du Malgré-Tout, Treignes
(Viroinval), Belgija*

*Razstavo so podprli: Ministrstvo francoske jezikovne skupnosti
Belgije, Ministrstvo valonske regije, Center za ruralno
gospodarstvo (Marloie)*

S E M

SLOVENSKI ETNOGRAFSKI MUZEJ